

**Posudek na diplomovou práci Bc. Dagmar Bizzuto *Přiřazování mluvnického rodu v současné italštině*, Ústav románských studií FFUK, ak. r. 2013/14**

Dagmar Bizzuto si pro svou diplomovou práci zvolila téma, kterému současná lingvistika věnuje značnou pozornost a které je dnes, v době zvýšeného zájmu o genderovou problematiku, atraktivní i pro jiné obory (psychologie, sociologie). Jak autorka deklaruje v Úvodu, cílem práce bylo „postihnout problematiku přiřazování mluvnického rodu obecně [...], a konkrétně pak především v současné italštině, které bude obohaceno situací v češtině, a déle prezentovat podrobně s konkrétními příklady včetně nejnovějších lexémů tato pravidla, a také snaha dokázat či vyvrátit platnost pravidel přiřazování rodu“ (*sic*, s. 8). V první části práce, přehledně rozdělené do kapitol a podkapitol, autorka vymezuje pojem rodu obecně (jako sémantické i gramatické kategorie), zabývá se specifiky rodu v italštině a češtině. V následující kapitole stručně pojednává o neologismech se zvláštním zřetelem k jazykovým výpůjčkám a anglicismům. V další části jsou definována pravidla pro přiřazování rodu v italštině a češtině a závěrečná kapitola má být věnována vlastnímu korpusovému výzkumu a ukázat, nakolik jsou jednotlivá pravidla pro přiřazování rodu u anglicismů v současné italštině produktivní.

Na jedné straně je třeba pochválit solidní a přehlednou strukturu práce a především výběr některých pramenů, z nichž autorka vychází (zvláště Corbettova studie *Gender* a články A. Thorntonové) a obohacuje tím tradiční pojetí rodu o nový, velmi zajímavý pohled (rod jako morfosyntaktický rys). Na druhé straně je ovšem třeba upozornit na řadu – často zásadních – nedostatků: fakt, že je práce na samé hranici požadovaného rozsahu (61 stran včetně trojice resumé a bibliografie, navíc na s. 18-19 je jen zkopírován text ze s. 14-15: měla-li autorka potřebu tyto informace zopakovat, zcela by stačil odkaz na příslušné strany v poznámce), je jen jedním z ukazatelů určité uspěchanosti a ledabylosti, které se projevují i v obsahové rovině, a především v rovině formální. Řada vět je nedokončených, s obrovským množstvím stylistických, syntaktických (naprosté nezvládnutí interpunkce!), ba i pravopisných chyb, které často ztěžují porozumění natolik, že jsou pak některá tvrzení zcela nesmyslná či nesrozumitelná; překlepy a nepřesnosti jsou i v citovaných bibliografických odkazech, a dokonce i v italském a anglickém resumé. Jen pro ilustraci pár příkladů z mnoha:

1) syntax, stylistika atd.: „Její jazykový systém gramatickou kategorií rodu vůbec nedisponuje a má status méně důležité kategorie“ (s. 11); „Zatímco v mimojazykové realitě je protiklad pohlaví symetrický, jako gramatická kategorie je asymetrická“ (s. 12); „Jednou z tendencí, kterou lze vypožorovat u většiny jazyků je její obohacování slovní zásoby, čímž se jazyky vyrovnávají s novými skutečnostmi a koncepty“ (s. 22); „...od autorů Giovanni Adamo“ (s. 22); „...anglické výpůjčky přichází do italštiny a mluvčí se musí při jejím přijímání rozhodnout, a to v podstatě *on-line*“ (s. 41); „... a proto již nelze úplně říci [...], že je toto slovo ještě v pohybu a ustálilo se jako maskulinum“ (s. 46); „V italštině je tento sufix, společně s dalším sufixem –anza,“ (s. 47); „průkopová práce britského lingvisty“ (s. 52); „expecially inglesismi“ (s. 58); „loans linguistici“ (s. 52).

2) indiferentní používání přechýlené i nepřechýlené podoby jména: „lingvistkou Annou M. Thornton“ (s. 34), a na téže stránce: „Thorntonová také definuje...“.

3) bibliografické údaje: v pozn. 28 není bibliografický údaj úplný, příslušný pramen není uveden ani v závěrečné bibliografii; Corbet (32) atd. Úprava bibliografických odkazů není jednotná.

Práce obsahuje také řadu obsahových a terminologických nepřesností, z nichž mnohé jsou zřejmě způsobeny ledabylostí formálního rázu:

4) „Kategorie rodu substantiv byla založena na protikladu životný/neživotný a u neživotných na mužský/ženský“ (s. 11).

5) „V některých jazycích se toto dělení zachovalo jako např. [...] a ze současných jazyků třeba v češtině či němčině. V moderních jazycích pak [...]“ (s. 11) Češtinu a němčinu nelze považovat za „moderní jazyky“?

6) První obrázek s. 12 je obráceně – osoby ženské = učitelka, nikoli učitel.

7) Některá tvrzení jsou poněkud zjednodušená, např.: „Kategorie rodu je v italských gramatikách podávána ‚konzervativně‘ a ne příliš obsáhle.“ Konzervativně možná – ale pokud jde o rozsah, např. Serianni (autorka nahlížela pouze do gramatiky Sensiniho a S. Hamplové) věnuje rodu cca 30 stran – jeho zájem o tuto problematiku nejspíš souvisí s jeho diachronní orientací.

8) Na s. 20 se (v poznámce č. 16) klade rovnítko mezi vespolnými substantivy a italskými *sostantivi di genere comune*. Nikoli: tato italská substantiva odpovídají spíš podstatným jménům obourodým.

9) „Lexikální výpůjčky obecně předcházejí nelexikálním výpůjčkám a jsou až ‚druhotným produktem‘“ (s. 25). Druhotným produktem jsou samozřejmě výpůjčky nelexikální.

10) „V tomto případě jazyk uplatňuje dvě strategie: buď použije specifický rod- target ve španělštině tzv. neutrální zájmena a členy“ (s. 32). Kromě toho, že větě moc nerozumím, proč „ve španělštině“?

11) s. 35 a jinde: „pohlaví referenta“ – spíš „referentu“ nebo „referenčního objektu“.

12) Tabulka na s. 42 je převzata z článku A. Thorntonové beze slova vysvětlení (Klein? Liberati?).

13) Na s. 43 se jako příklad nejnovějšího anglicismu v italštině uvádí „fotbalový“ termín *tiki-taka*. Skutečně se tento španělský výraz dostal do italštiny přes angličtinu?

14) v italském resumé: „Il genere viene definito come un tratto inerente dei sinonimi“ (místo sostantivi)(s. 56) a totéž i v anglickém: „inherent trait of synonyms“ (s. 58).

Další výtky se týká citování z odborné literatury: spíš než o parafrázi často jde o doslovný překlad některých (i několikastránkových!) pasáží (např. z Thorntonové na s. 14-15).

Bibliografický odkaz je sice uveden, avšak vágně, bez příslušné stránky: v takových případech jde o citaci a ta by měla být v uvozovkách, s kompletním bibliografickým odkazem v poznámce. Bezmyšlenkovitě a *en bloc* jsou občas přejímány i zdroje české: za všechny uvedu příklad, kdy byla z internetového zdroje (navíc autorem této prezentace není P. Štichauer, jak diplomantka uvádí, nehledě na to, že internetové články tohoto typu nejsou vhodným pramenem pro vědeckou práci) převzata celá pasáž včetně gramatické hrubky („výpůjčky pronikali“, s. 26).

Největším zklamáním je potom to, co mělo být vlastním těžištěm práce, a tedy korpusový výzkum. Příklady uváděné v tomto oddílu jsou v převážné většině převzaty ze studie A. Thorntonové. Vlastní příklady, na nichž diplomantka svou „sondu“ prováděla, se zřejmě dají spočítat na prstech, a navíc je lze jen těžko odlišit od příkladů Thorntonové: nikde nejsou žádné číselné hodnoty ani jiné údaje, které by něco vypovídaly o výsledcích autorčina výzkumu či tento výzkum blíže specifikovaly.

Přestože tedy diplomová práce Dagmar Bizzuto víceméně splňuje zadání a je třeba vyzdvihnout, že v některých ohledech přináší i nový pohled na zkoumanou problematiku, nedostatky jsou natolik závažné, že ji nemohu hodnotit lépe než jako *dobrou*.

V Praze dne 9. 9. 2014

PhDr. Zora Obstová, Ph.D.  
oponent diplomové práce